

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Аңдамай сөйлеген, ауырмай өледі

ЖАРИЯЛАНДЫ
07.10.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/165109/

1. Мұқағали Мақатаевтың ұлттық мұрадағы орны

Мұқағали Мақатаев – қазақ поэзиясының ең көрнекті өкілдерінің бірі, оның шығармашылығы ұлттық болмыстың көрінісі ретінде қабылданады. Оның өлеңдері мен философиялық ойлары қазақ халқының рухани байлығының бір бөлігі болып саналады. Мұқағалиды “сорлы еркекке” теңеу оның шығармашылық және тұлғалық мәртебесіне құрметсіздік ретінде қарастырылып, қоғамдық наразылық тудыратыны сөзсіз.

Мұқағали шығармашылығындағы тереңдік, ұлттық санаға қосқан үлесі, туған жеріне, адамдық пен махаббатқа деген адалдығы оны ұлттың рухани символы етеді. Сондықтан Теменовтің мәлімдемесі тек ақынды емес, оның мұрасын құрметтейтін кең қауымға шабуыл ретінде қабылдануы мүмкін.

2. “Аңдамай сөйлеген, ауырмай өледі” – сөздің салмағы мен жауапкершілік

“Аңдамай сөйлеген, ауырмай өледі” деген қазақ мақалының мәні — әр сөздің жауапкершілігі бар екенін ескертуде. Қоғамдық кеңістікте, әсіресе мәдениет пен руханият саласындағы тұлғаларға қатысты пікір айтқанда, ойды жеткізудің этикалық және моральдық шекаралары сақталуы тиіс. Теменовтің сөздері аңдамай айтылған, артықшылыққа жол берілген сөздер санатына жатуы мүмкін, себебі Мұқағалидың тұлғасына бағытталған мұндай ауыр теңеулер теріс пікір қалыптастырып, ұлттың мәдени құндылықтарына нұқсан келтіруі ықтимал.

Әсіресе, заманауи әлеуметтік желілердегі пікірлер тез тарап, көпшілікке әсер етуі мүмкін. Сондықтан, әр сөздің қоғамдық жауапкершілігі барын ұмытпау керек. Теменов бұл пікірді айтқанда, ол тек өзінің жеке ой-пікірін білдірмей, сонымен қатар ол мәдени мұраға да әсер еткенін түсінуі тиіс.

3. Сын мен қорлаудың айырмашылығы

Сын айту — шығармашылыққа немесе тұлғаға қатысты ой-пікірді білдірудің қалыпты тәсілі.

Алайда сын ақылға қонымды, фактілер мен дәлелдерге негізделуі керек. Қорлау – жеке тұлғаның ар-намысына, оның абыройына тиетін сөздер мен пікірлер, олар көбінесе негізсіз және тек эмоцияға құрылған болады. Теменовтің Мақатаевты “сорлы еркекке” теңеуі конструктивті сынға жатпайды, керісінше, жеке басына бағытталған қорлау болып табылады. Мұндай пікірлер тұлғаның қоғамдағы орнына және оның еңбегіне қатысты әділетсіз көзқарас қалыптастыруы мүмкін.

4. Пікір еркіндігі мен шектеулер

Әр адам өз пікірін білдіруге құқылы, бірақ бұл еркіндік шексіз емес. Мәдениет қайраткерлері, ұлттың рухани мұрасына ие тұлғаларға қатысты айтылған ауыр сындар мен қорлаулар қоғамда теріс реакция тудыруы мүмкін. Әсіресе, белгілі бір тұлғаға қатысты орынсыз сөздер айтылғанда, сол пікірдің қоғамдағы ықпалы да есепке алынуы қажет.

Теменовтің пікірі оның жеке көзқарасы болуы мүмкін, бірақ ол қоғамның ұлттық құндылықтарын елемей, жауапсыз айтылған пікір ретінде қабылданады. Пікір еркіндігімен қатар, қоғам алдындағы жауапкершілікті де ескерген жөн.

5. Мәдениетке құрмет

Қазақтың ұлттық құндылықтарына, мәдениетіне және рухани мұрасына құрметпен қарау — қоғамның өркендеуінің негізі. Мұқағали Мақатаев сияқты мәдениет қайраткерлеріне қатысты құрметсіздік көрсету тек әдебиет саласында ғана емес, жалпы қоғамдық санаға әсер етеді. Мәдени тұлғаларға бағытталған мұндай пікірлер қоғамдағы бөлінушілік пен түсінбеушілікке алып келуі мүмкін. Сол себепті, қазақ мәдениетінің рухани мұрасын құрметтеу мен оны дұрыс түсіну қоғамның ортақ міндеті болып қала береді.

Қорытынды

Алишер Теменовтің Мұқағали Мақатаевқа қатысты мәлімдемесі қоғамдағы сөздің жауапкершілігі мен мәдени құндылықтарға құрмет әмәселесін қайта көтеріп отыр. Әрбір айтылған сөздің салмағы бар, әсіресе қоғамдық тұлғаларға немесе ұлттың рухани мұрасына қатысты болған жағдайда. Мұндай әрекеттер қоғамның рухани тұтастығына нұқсан келтіріп, мәдениетке деген көзқарасты нашарлатуы мүмкін.